

OVER DE HAMSTER . . .

Over geen enkele diersoort heerst zoveel verwarring in Nederland als over de Hamster. Feit is, dat het miserabel gaat met de Hamster in Limburg. Veel meer gemeenschappelijke gedachten zijn tussen de lokale en interlokale natuurbeschermingsinstanties niet te vinden als het de Hamster betreft. Of het moet zijn dat iedereen er zich mee bemoeit. De ene club probeert tegen de andere op te bieden in wat te doen. Als de feiten worden gezien, is één ding duidelijk: het aantal waargenomen Hamsters is, ondanks grote zoekinspanningen, de afgelopen honderd jaar nog nooit zo laag geweest. Maar hoe laag . . ., daar breekt de discussie weer los.

In heel Europa gaat de Hamster in aantal achteruit, Limburg vormt daarop geen uitzondering. De oorzaken van deze achteruitgang zijn niet wetenschappelijk vastgesteld. Door de meeste 'deskundigen' wordt aangenomen, dat de gestage achteruitgang van het biotoop (akkerbouwgebieden) de hoofdoorzaak is. De verbeterde oogstmethoden (weinig morsgraan, direct onderploegen), oprukkende grootschaligheid (verdwijnen van overhoekjes, graften, struwelen) en andere grondbewerkingsmethoden (diepploegen) maken dat deze gedachte niet onlogisch lijkt. Als gevolg van de veranderde landbouwtechnieken zijn de meeste kenmerkende planten- en insectensoorten van akkers verdwenen of geminimaliseerd. Deze verschraling van natuurwaarden in de landbouw doet zich in heel Europa voor. Een op het oog plausibele verklaring dus.

Door een gestage achteruitgang van het biotoop gaat een soort langzaam in aantal achteruit. In eerste instantie zijn er nog altijd voldoende dieren uit optimale biotopen (kernegebieden) om open gevallen gebieden opnieuw te bezetten en zich voort te planten. Echter op een bepaald moment wordt een kritische grens bereikt: er zijn geen overschotten meer om opengevallen plaatsen op te vullen door migratie uit nabij gelegen gebieden. De afstanden worden te groot om vanuit kernegebieden de lege plaatsen te herbevolken. Wanneer de achteruitgang verder voortschrijdt, zullen ook de kernegebieden ontvolkt raken. Verbindingen tussen kernegebieden raken verloren en uiteindelijk sterft de soort onherroepelijk uit. Het lijkt erop dat dit verschijnsel zich voordoet bij de Rijndalpopulatie van de Hamster, de populatie waar de Hamster in Limburg toe behoort.

Als de verschraling van het biotoop (akkerland) de hoofdoorzaak is, dan verwacht je dat herstel van biotoop de neergaande lijn kan ombuigen. Akkerreservaten, die beheerd worden met soorten en teeltwijze anno 1900, moeten dan lichtpunten voor de Hamster op leveren. Zeker akkerreservaten in de van ouds bekende hamstergebieden zouden Hamsters moeten herbergen. Stel dat grotere gebieden hamstervriendelijk worden beheerd, dan kan men zelfs kernegebieden creëren. He-las, dit is niet zo, zelfs in akkerreservaten zitten geen Hamsters. Men

mag daarom veronderstellen, dat er naast biotoopverlies nog andere oorzaken meespelen of dat wat wij akkerreservaten noemen toch geen geschikte hamsterbiotopen zijn. Hoe het ook zij: het heeft de schijn dat de Hamster in Limburg geen geschikt leefgebied meer vindt; zeker is dat de soort geen stand weet te houden.

De hamvraag: heeft vangen, kweken en uitzetten zin? Afgezien van de farce rond de verstrekking van de vangvergunning en het snelle vangsucces (men mag veronderstellen dat de dieren reeds eerder waren gevangen; in Tsjechië?), zal kweken met Hamsters best lukken. Na enig experimenteren moet je onder gecontroleerde omstandigheden al gauw een paar duizend van deze knaagdieren kunnen fokken. Als er niet mee wordt geknoeid (kruising met buitenlandse dieren: uitbreeding is gevaarlijker dan inbreeding) bewaar je zelfs het typische genotype van de Limburgse dieren. Maar wat moet je met deze dieren. Je kunt ze loslaten, maar wat dan? Nog altijd is onduidelijk welke eisen deze dieren aan hun leefgebied stellen. Er zijn immers nog geen optimale hamsterbiotopen ingericht. Ze komen nog steeds in onleefbare leefgebieden terecht. Dit betekent dat de uitgezette dieren geen populatie gaan vormen, maar weer snel zullen (uit)sterven. Fokken zal een schijnoplossing blijken. Het geeft slechts het ferme idee dat je iets doet.

Het al dan niet fokken met Hamsters is vanuit de natuurbescherming bezien geen interessante discussie. Het willens en wetens uitzetten van gekweekte Hamsters in het vrije veld zonder dat het de dieren overlevingskansen biedt, is vanuit ethisch oogpunt (dierenbescherming) ongewenst. Maar wat moet er dan wel gebeuren? Exacte oplossingen zijn (nog) niet aan te dragen. Ondanks dat dit voor sommigen in hun dadendrang frustrerend is.

In de temeloze discussie rond de Hamster komt één ding naar voren: met elkaar praten en proberen de energie niet tegen elkaar te verbruiken, maar in te zetten voor de Hamster zal tot verstandiger daden leiden, dan klakkeloos fokken. De oprichting van een Hamster Overleg Limburg door de provincie is een eerste aanzet te komen tot een overlegstructuur. Praten zal nog wel gaan, maar naar elkaar luisteren? In elk geval zal het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg deelnemen en haar kennis in het HOL inbrengen.

namens het Algemeen Bestuur van het NHG

Reinier Akkermans
vice-voorzitter

